

Prugberger Tamás – Nagy Zoltán

A lakossági hitelezéssel kapcsolatos szabályozási problémák

A tanulmány a jogi szabályozás szemszögéből vizsgálja a hitelezés gyakorlati és elméleti problémáit. Az 1990-es éveket követően Magyarországon is kialakult a fogyasztói társadalmi modell, amihez egy elég széleskörű fogyasztói hitelezési tevékenység társult. A hitelnyújtás szabályozása azonban sok területen hiányos volt, a fogyasztóvédelem szűkkörűen érvényesült a pénzügyi szolgáltatások piacán. Az adósok kiszolgáltatottak voltak a pénzügyi intézményeknek, amelyek az adósok jogait erősen korlátozó szerződési gyakorlatot vezettek be. A gazdasági válság, a nem fizető adósok jelentős száma társadalmi problémaként jelentkezett a döntéshozók számára. Ez arra késztetett, hogy megreformálják a hitelezési szabályokat, és erősítsék a fogyasztók védelmét ezen a területen.

Journal of Economic Literature (JEL) kódok:

Kulcsszavak: fogyasztói hitel, fogyasztóvédelem, pénzkölcsönnyújtás, lakáshitel, devizahitelek, pénzügyi szolgáltatás

Az 1990. évben bekövetkezett rendszerváltás Magyarországon is kialakította a fogyasztói társadalmi modellt. A külföldi államokban működő bankok a tőkemozgás szabaddá válásának bekövetkeztével Magyarországon is megalapították leányintézményeiket, illetve fiókokat nyitottak. Egészen a 2008. szeptemberben beköszöntött pénzügyi válságig könnyen lehetett hitelekhez jutni, ami a lakhatás biztosítása, illetve a szociális bérlakások hiánya miatt az államnak előnyös volt.

A hitelezéssel kapcsolatos problémák

Maga az állam is támogatta a lakossági devizahitelek felvételét, abban a feltevésben, hogy az eredeti tervnek megfelelően rövid időn belül nálunk is az euró lesz a törvényes fizetési eszköz, és a kamatokat is euróban lehet majd törleszteni. A bankok itt Magyarországon egész kedvező feltételekkel propagálták és reklámozták mind a rövid-, mind a hosszú lejáratú lakossági hiteleket, amelyeket a lakosság többnyire gépkocsi, bútor, háztartási gép vásárlására, valamint lakás- és telekvásárlásra, családi ház vételére és építésére vett el. Problémát jelentett azonban, hogy a banki ügynökök több esetben egyoldalúan tájékoztatták az ügyfeleket. A hitelkonstrukcióknak csak a hitelt felvevőre nézve kedvező

Prugberger Tamás professzor emeritus a Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Karán, és a Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi, valamint Közgazdaságtudományi Karának oktatója.

Nagy Zoltán egyetemi docens a Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Karán. E-mail: jogdrnz@uni-miskolc.hu

oldalát domborították ki, az árnyoldalait viszont nem hangsúlyozták. (A szerződési feltételek (blankettaszerződések) többek között a hitelintézet menet közbeni egyoldalú szerződésmódosítási jogát is tartalmazta.)

A gazdasági válság beköszöntével egyre több munkavállaló veszítette el az állását, és ha hitele volt – különösen ha devizában – sem törlesztési, sem kamatfizetési kötelezettségének az eredetileg megállapított mértékek szerint nem tudott eleget tenni. A problémát tovább növelte, hogy a bankok egyoldalúan kamat- és törlesztőrészlet-emelést hajtottak végre, ezenkívül pedig a hitelt nyújtó bankok a banki ügyintézés költségeinek növekedését, sőt a banki ügyintézők béremelésével járó költségeket is egyoldalúan az ügyfelekre hárították.

Ezeket a lakossági hiteleket a bankok jellemzően ingatlanjelzáloggal biztosították. A számszaki adatok szerint Magyarországon kb. 1,4 millió jelzáloghitel-szerződés van, melyek közül 750 ezer, vagyis több mint a fele deviza alapú. Ezenkívül a teljes hitelállományból 716 ezer hitelszerződésnél az adós több mint 90 napos havi törlesztéssel áll hátralékban, ami lehetőséget adott a bank részére, hogy elindíthassa a jelzálogbiztosítókra, vagyis a lakásra, lakóházingatlanra a végrehajtást. A 2009. év első felében e végrehajtások során mintegy 6000 kilakoltatásra került sor, ami júliusra úgy felgyorsult, hogy a kilakoltatások száma e hónapban az előző félévi adatnak a duplájára nőtt.¹ A bankok a törlesztőrészleteket jelentősen felemelték, amit azzal indokoltak, hogy a bankközi kamatok és biztosítási díjak a válság hatására jelentősen emelkedtek.

A helyzet ugyanis az volt, hogy a bankok, érezve a válság közeledtét, a biztosítótársaságokkal a hitelbedőlési veszélyekre magas biztosítási díj ellenében biztosítási szerződést kötöttek, amelynek költségeit teljes egészében a hitelt felvevőkre terhelték át. Ezenkívül a bankok, mivel a lakossági hiteleket hosszú lejáratra adják, ennek fedezetül a válság kirobbanása előtt az anyabankjaiktól olcsón vettek fel rövid lejáratú devizaforrásokat. A kettő közötti különbségből a bankok komoly nyereségre számítottak. Ez a spekuláció azonban teljesen az ő érdekkörükben merült fel, amelynek kockázatát nekik kellett volna viselniük. Ezeket a mögöttes ügyleteket a hitelt tőlük felvevő ügyfelektől teljesen függetlenül bonyolították le, így az ebből fakadó többletköltségeiknek – egyoldalú szerződésmódosítással – az ügyfelekre történő áthárítása helytelen és a kölcsönügyletek szabályozásával ellentétes gyakorlatot jelent.

A lakossági hitelezéseknek figyelembe kell venni továbbá azt is, hogy itt fogyasztói hitelről van szó, amelyet európai uniós normaként 1989 óta irányelv rendezett, és amelyet a német jog a saját „Verbraucherkreditsgesetz”-ébe szakszerűen implementált, míg a magyar jogalkotó – kezdetben az irányelv angol szövegét egyszerűen magyarra lefordítva – több alacsonyabb rendű jogforrásra osztva, részlegesen és mechanikusan beillesztette a magyar jogrendszerbe. Ez az irányelv kimondta, hogy ha a hitelt felvevő fogyasztónak minősül, kártérítés-fizetés, pontosabban a további kamatfizetés alóli mentesülés mellett felmondhatja a hitelszerződést, ha a felvett összeget a lejárat előtt visszafizeti. Ugyanakkor ez az irányelv fokozott felelősséggel terheli meg a bankokat arra nézve, hogy csak olyan fogyasztók számára folyósítsanak hitelt, akik valóban hitelképesek, vagyis el kell utasítani a könnyelmű hitelkérelmeket. Az itt említett irányelvet felváltó, jelenleg hatályos 2008/48/EK irányelv került aztán a hazai jogrendszerbe beépítésre a 2009. évi CLXII. törvény (fogyasztónak nyújtott hitel) keretében.

¹ Papp Emilia: Állami mentőöv lakáshiteleseknek. HVG 2009. december 19. sz.

A Kormány, ahelyett hogy – az 1929-32-es gazdasági válság időszakában az életképes családi agrárgazdaságok adósmoratóriumi kormányrendeletéhez hasonlóan – adósmoratóriumi előírással elvágta volna a kilakoltatással járó végrehajtási eljárások útját és bíróság előtt „popularis actio” keretében támadta volna meg a blankettahitel-szerződési feltételek egyoldalú kikötéseit, egyezkedni próbált a bankokkal, hogy fogadjanak el egy, a Felügyelet közreműködésével létrehozandó etikai kódexet, amelyet be is fognak tartani. Az eredmény kétséges volt, mivel már legalább egy évtizede nem tartották be a fogyasztóvédelemmel kapcsolatos szabályokat, annak ellenére, hogy az egyoldalú szerződés módosítások miatt sorozatosan bírságolta őket a Gazdasági Versenyhivatal.² Ez a bírságolási gyakorlat azonban túl enyhének bizonyult. A Kormány tehát először olyan törvény parlamenti elfogadtatásával igyekezett meggátolni a további egyoldalú hitelszerződési módosításokat, mely szerint a bankoknak nyilvánosan előre közölni kellett volna hitel-kamatemelési tervüket, valamint a kamatemelés indokait. Ezt kivédendő a bankok a lehető legtöbb olyan feltételt közzétették, amelyekre hivatkozva egyoldalúan változtathattak a kamatokon, valamint a kezelési költségeken. Következésképpen a bankok a törvény hatályba lépését követően is folytatni tudták a szerződések egyoldalú módosításának a gyakorlatát, a törlesztőrészletek és a kamatok megemelését, valamint a költségek áthárítását. Előrelépés csupán abban történt, hogy a jogi szabályozás a PSZÁF felügyeletét fogyasztóvédelmi szempontból is kiterjesztette a lakossági hitelszerződésekre, egyébként pedig a törvény nem tudta megfékezni a bankok egyoldalú hitelszerződés-módosítási gyakorlatát.

Mindezek láttán állt elő a Kormány az új banki magatartási (etikai) kódexnek a bankokkal együtt történő megalkotásának a gondolatával, ami meg is valósult. A bankoknak csak egy kisebb hányada tartotta magát távol a kódex elfogadásától. A lakossági hiteleket nyújtó pénzügyi intézmények, amelyek az új etikai kódexet aláírták, fogyasztóvédelmi szempontból is a PSZÁF felügyelete alá kerültek. Annak ellenére, hogy a kódex önkéntes az azt aláíró bankok részéről, annak betartását a PSZÁF ellenőrzi. A kódex előírásainak magukat alávetett bankok pedig, ha mégsem tartják be a magukra önkéntesen elvállalt kódexelőírásokat, szankciókra számíthatnak.

A banki hitelezés gyakorlatát a Versenyhivatal is vizsgálta. A Gazdasági Versenyhivatal a bankokkal az egyoldalú szerződés módosítások miatt indult eljárások során megállapította, hogy olyan „külső körülményektől független”, saját érdekkörükbe tartozó döntéseikre hivatkozva – mint pl. „az iroda felújításának költsége” – emelik egyoldalúan a törlesztőrészletek, a kamatok és a költségek összegét. E gyakorlat megállítása érdekében javasolta a Gazdasági Versenyhivatal a „vétlen csőd” fogalmának az azonnali bevezetését, amelyre eddig még mindig nem került sor.³

A Gazdasági Versenyhivatalnak e javaslatával azonban csak a jövőre nézve lehetett volna elejét venni a bankok gyakorlatának, sőt a bankok többsége által aláírt új magatartási kódex is csak decemberben lépett hatályba. Addig viszont a jelenlegi fizetésektelen hitelezők teljes bizonytalanságban voltak, mert nem volt világos, hogy rájuk is vonatkozni fog-e a terhek egyoldalú növeléseinek az eltörlése, vagyis visszamenőleges hatályú lesz-e a kódex által jelenleg előírt magatartás, vagy sem. Emellett sokan kételkednek abban, hogy a bankok betartják az új magatartási kódexben vállaltakat, mivel a saját maguk által korábban elkészített kódexük előírásait sem tartották be.

² *Elszabadultak a bankok. Magyar Nemzet, 2009. okt. 14. sz.*

³ *Magyar Hírlap, 2009. szeptember 3. sz.*

A hitelezés szabályozásának megújulása

A hitelezés és pénzkölcsönnyújtás általános szabályai szintén a fókuszba kerültek a gazdasági válság kapcsán. A hitel- és pénzkölcsönnyújtási alapvető szabályok a Ptk. XLIV. fejezetében a bank- és hitelviszonyok között kerültek megfogalmazásra, amely szabályrendszert a Ptk. kodifikációja is érintette.

A hatályos Ptk. szabályai mellett hangsúlyos szerepet kaptak a hitelintézeti törvény rendelkezései. Az új koncepció gyakorlatilag közelítette a két szabályozást, különösen azzal, hogy a hitelintézeti törvény a hitel- és pénzkölcsönnyújtás körébe tartozó lízing- és faktoringszerződés szabályait is rögzíti (Nagy 2009:149-161).

Az új Ptk. koncepció a pénz és hitelviszonyok körében szabályozza a hitelszerződés, a kölcsönszerződés és a fogyasztói kölcsönszerződés szabályait. Ez utóbbi kölcsönszerződés-típus a jogalkotás fókuszába került, és a hitelintézeti törvény szabályai mellett külön törvény is született róla (2009. évi CLXII. tv.).

A fogyasztói hitel törvény (Fhtv.) célja kettős volt, egyrészt a 2008/48/EK irányelv (a fogyasztói hitel-megállapodásokról) rendelkezéseit implementálja, másrészt a válság következtében sok problémát okozó jelzáloghitelekre is kiterjedő szabályozást ad (Nagy 2010:239-242).

A hiteltörvény rögzíti és csokorba fogja a fogyasztói jogokat.⁴ Gyakorlatilag a felelős hitelezés szabályainak az alapjait rakta le az új törvény (Kaposy 2009:15).

A neuralgikus pontok egyike a kereskedelmi kommunikáció a hitelezéssel kapcsolatosan. Sok esetben a teljes hiteldíj mutató mellett a pénzügyi szolgáltatók egyéb járulékos költséget is felszámítottak, ami torzította a valós törlesztési összeget vagy nagyobb egyszeri költségtérítéssel járt, ezért a törvény pontosítja a fogyasztó számára rendelkezésre bocsátandó adatok körét.

Az Fhtv. kiegészítő szabályaként a teljes hiteldíj mutató (THM) meghatározásáról, számításáról külön jogszabály született (83/2010. (III:25.) Korm. rend.). A kormányrendelet pontosítja az eddigi THM-szabályozást.

A szabályozás fókuszába került a tájékoztatási kötelezettség, amely a hitellel kapcsolatos kérdésekben rendel el teljes körű felvilágosítást, illetve a szerződés tervezetének áttanulmányozását. Fontos kiemelni, hogy ez nem csak egy passzív magatartást takar, hanem aktív kitanítási kötelezettséget is. A hitelezőnek tehát – ahogy az indoklás is rámutat – kötelessége elmagyarázni a hitelnek a fogyasztó pénzügyi helyzetére gyakorolt hatását, a fizetés elmulasztásának a következményeit. A fogyasztó tehát fel tudja mérni, hogy a hitel az igényeinek és a pénzügyi teljesítőképességeinek megfelel-e.

A másik fontos kötelezettség, hogy a felelős hitelezés követelménye alapján a hitelező minden esetben köteles a fogyasztó hitelképességét értékelni. A törvény részletszabályait tartalmazó, a körültekintő lakossági hitelezés feltételeit megállapító kormányrendelet pontosítja a hitelező ezzel kapcsolatos kötelezettségeit (361/2009. (XII.30.) Korm. rend.).

Szigorú korlátozó szabályokat állít fel a jogalkotó, mind a hitelezhetőségi limit megállapítása, a jelzálogjog fedezete mellett nyújtott hitelek szabályai területén, mind pedig a pénzügyi lízing, illetve a gépjármű-vásárlási hitelezés rendelkezéseiben.

⁴ Ezek a jogok részben külön szabályozásként megtalálhatóak a Hpt. fogyasztási kölcsönre vonatkozó szabályai között.

A hitelezhetőségi limit a maximális havi hiteltörlesztési képességen alapuló, a természetes személy háztartásának jövedelmi viszonyait figyelembe vevő összeg. (A pontos mértékének a meghatározása a hitelnyújtó belső szabályzata alapján történik.)

Részletes szabályozás érvényesül a jelzálogalapú, a gépjármű-vásárlási hitelezés és a pénzügyi lízing területén. Ezekben az esetekben a jogalkotó korlátozza a fedezetek forgalmi értékére vonatkoztatott kitettséget, ezzel is az ingatlanpiaci árváltozásokból eredő kockázatokat mérsékelve.

Fontos kiemelni, hogy kormányzati és gazdaságpolitikai céllá vált a devizahitelek visszafogása és helyette a forintalapú hitelek növelése. Ezt a célt szolgálja többek között, hogy a kormányrendelet differenciál a forintalapú és a devizaalapú hitelek fedezeteinek figyelembevételénél. (Például a jelzálog fedezete mellett nyújtott forinthitel esetén a kitettség mértéke nem haladhatja meg az ingatlan forgalmi értékének 75%-át. (Euróalapú hitelnél ez 60%, egyéb deviza hitelnél pedig 45%.))

A felelős hitelezés szabályait figyelembe véve az Fhtv. pontosítja a hitelszerződés kötelező tartalmi elemeit. Ezek közül a legtöbb problémát a szerződéssel kapcsolatos elállási és felmondási jog kérdésköre jelentette – különösen az elszámolási szabályok területén, amelyet rendez a törvény –, illetve az előtörlesztés kérdése és a hozzá kapcsolódó elszámolás. Az előtörlesztés alanyi joggá vált minden fogyasztó számára, és az előtörlesztéssel kapcsolatos tényleges költségek megtérítésére is csak akkor jogosult a hitelező, ha az előtörlesztés olyan időszakra esik, amikor a hitelkamat rögzített.

A lakáshitel szerződések és az ingatlanfedezetű hitelek szabályozásának szigorítására került sor a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény 2010. november 27-i módosításával.

A módosítások a kamat, költség, jutalék, díj kérdését rendezik a deviza- és forinthitelek esetén egyaránt. A rendelkezések kimondják, hogy a devizában nyilvántartott és forintban törlesztett hitelek esetén a bankok által közzétett deviza-középfolyamot kell alkalmazni a törlesztőrészlet, költség, díj, jutalék megállapításánál, illetve az átváltással kapcsolatosan a bankok külön díjazást nem számíthatnak fel. Ez részben segíti az adósokat – alacsonyabb lesz a törlesztőrészlet – de a megemelkedett valutaárfolyamok még mindig nyomásztóan magas törlesztőrészleteket eredményeznek az adósok számára.

Jelentősebb előrelépést jelent az adós számára kedvezőtlen szerződésmódosítási gyakorlat megszüntetése. A lakáshitel-szerződés a bank által az ügyfél számára kedvezőtlenül kizárólag a kamat tekintetében módosítható az új szabályozás szerint.

A szerződés módosításához és lezárásához kapcsolódó díjak is korlátozódtak az új szabályozásban, de csak szűk keretek között és csak nagyon korlátozott esetekben. Jól látszik, hogy a jogalkotó az előzetes médiahírverésnél sokkal mérsékeltebben segíti az adósokat, illetve óvakodik a bankokat üzletpolitikájukban e területeken jelentősebben korlátozni.

A felmondáshoz, az elő- és végtörlesztéshez, a futamidő meghosszabbításához kapcsolódóan szigorú feltételekhez kötötten ad a jogszabály díj-, késedelmi kamat-, költség-, illetve jutalékmentességet. (Ilyen szabály például, hogy a fogyasztókkal kötött, ingatlanfedezetű hitelek elő- vagy végtörlesztése esetén az adósoknak nem kell díjat fizetniük, amennyiben a tartozásuk nem haladja meg az egymillió forintot, és a megelőző tizenkét hónap alatt előtörlesztést nem teljesítettek.)

Sok problémát okozott a hitelezési gyakorlatban az ügynökök által betöltött szerep. Az ügynökök tevékenysége korábban szabályozatlan keretek között folyt. A hitelintézeti törvény ugyan pénzügyi szolgáltatásnak minősítette a pénzügyi ügynöki tevékenységet,

és engedélyköteletté tette, de ha az ügynök csak az üzletfelet közvetítette, ezért csak bejelentési kötelezettséget írt elő a jogalkotó a pénzügyi intézmény számára a felügyelet felé. Ez utóbbi esetben pedig semmiféle szakmai előírás és kontroll nem volt az ügynökök felett, ennek a kérdésnek a rendezése a pénzügyi intézmény és az ügynök közötti szerződésre tartozott.

Az ügynöki tevékenység jelentősége azonban megnőtt. Az új kihelyezésű ingatlanhiteleken belül körülbelül 50-60%-os a részesedésük. Nagy probléma volt, hogy az ügynök csak a forgalom növekedésében és a jutalék növekedésében érdekelt. Így háttérbe szorultak a hitelezés minőségi követelményei (Erdős-Mérő 2008:511). Ezt támasztotta alá, hogy az ügynökök által közvetített hitelek jelentős része a problémás kategóriába került.

A jogalkotónak tehát rendezni kellett a közvetítőre vonatkozó szabályozást, amelyet részben a tevékenység szintjén, részben az intézményi szinten is megtesz (1996. évi CXII. tv.).

A tevékenység szintjén a pénzügyi szolgáltatások körében marad a pénzügyi szolgáltatás közvetítése, de három tevékenységi típusra bontja szét a törvény. A kiemelt közvetítői tevékenység esetén a pénzügyi intézménnyel kötött szerződés alapján jár el a megbízott, a pénzügyi intézmény nevében, javára és kockázatára.

Az ügynöki tevékenység szintén megbízási szerződés alapján végzett tevékenységet jelöl, de a pénzügyi intézmény kockázatára önálló kötelezettség vállalására nincs lehetőség. Az alkusz pedig az ügyféllel köt szerződést és segít a pénzügyi szolgáltatásra vonatkozó szerződés kiválasztásában, azaz elősegíti a szerződéskötést.

Fontos, hogy az intézményi oldal is szabályozásra kerül, kiterjesztve a közvetítők rendszerére a hitelintézeti törvény szabályait, de nem megbontva a pénzügyi intézményrendszer struktúráját. Szigorú intézményi szakmai szabályokat ír elő a törvény, ezzel is átláthatóbbá téve a piacot, és szűrve a közvetítői tevékenységet végzők körét. Valószínűleg a szabályozás következtében csökken a közvetítők száma, megrostálódik a piac, de a megmaradók tevékenysége szabályozottabb és talán etikusabb lesz az eddigi ügynöki tevékenységénél.

A hitelezéssel összefüggő problémakör érinti a csőd- és felszámolási eljárással kapcsolatos szabályozást. A csőd- és a felszámolási eljárás teljes átalakításával a fejlett nyugati államokhoz hasonló egységes fizetéseképtelenségi anyagi és eljárási jogot kellene kialakítani, ahol a felszámolásra csak az időtartamát is tekintve törvényileg előírt egyeztetési eljárás (Vorverfahren) után, annak sikertelensége esetében kerülhetne sor. Szükséges emellett bevezetni a már említett személyi csőd fogalmát egy speciális szanálással a fogyasztóként viselkedő adós javára, a személyi csődeljárással együtt (Károlyi-Prugberger 2005:128-150 és Csák-Nagy 2005:171-172) a személyi csődöt pedig ki kellene terjeszteni a lakáshitelekre és a tanulmányok folytatására adott kölcsönökre is (Bülow 1993:125, 635, 657). Öröndetes, hogy az a korábbi – általunk is többször kritizált – képtelenség, miszerint csak a kölcsönt adó indíthat maga ellen csődöt, az adósok viszont nem, a csődtörvény (Cstv.) legutóbbi módosításával kiiktatózott. Ugyanakkor a hitelezők érdekeit védő csődválasztmányt kötelezően felállítandónak kellene a Cstv.-ben elrendelni, és ezzel a vagyonszámláló mai túlzott hatalmát mérsékelni.

Összegzés, további feladatok

A szabályok azonban már későn kerültek bevezetésre, és csak követték az eseményeket. Az adósok egy jelentős része krízishelyzetbe került a válság következtében, amelyre a fentebb említett szabályok már nem adtak megoldást. Az adósok jó része több problémával került szembe. Egyrészt a gazdasági válság következtében a devizában felvett hitelek törlesztőrészelete (kamat, tőke) megnőtt a forint árfolyamesése következtében, ami újabb terhet jelentett a korábbi törlesztőrészekhez képest. Másrészt a válság a munkanélküliség növekedésével járt, ami a családi költségvetések nehéz helyzetbe kerüléséhez, illetve összeomlásához vezetett.

A Kormány a krízishelyzet kezelésére több területen lépéseket tett. Részben a krízishelyzetbe került családok számára nyújtott támogatást, másrészt a törlesztések áthidalásáról rendelkezett. Az intézkedések azonban a költségvetés szintjén is jelentkeznek, és kérdés, hogy ez hogyan hat a költségvetési egyenlegre. Komoly társadalmi feszültség forrása lett, hogy a jelzálogalapú hiteleknél a családok számára lakhatást biztosító ingatlanok árverezésre kerültek. Ugyan árverezési moratórium lépett életbe a téli időszakra, illetve a végrehajtási szabályok módosításával elhúzható az árverezés, de ezzel sérül a hitelezők érdeke is.

Az új kormány feladata az egyeztetés, azaz az üzleti szféra érdekeinek összhangba hozása a társadalmi felelősségvállalással. Vizsgálandó, hogy a bankok üzleti működése milyen mértékben korlátozható az adósok érdekeinek védelmében., hogyan, milyen mértékű lehet a költségvetési pénzeket is felhasználó közösségi felelősségvállalás az egyes adósok adósságainak rendezésében. Mivel a probléma társadalmi szinten több százezer család lakhatását, megélhetését érinti, a politika is kényszerhelyzetbe kerülhet a megoldások kezelésében, amely „tűzoltó” munka komoly szabályozási problémákat vethet fel a jövőben is.

Hivatkozások

- Bülow, Peter (1993): *Recht der Kreditsicherheiten*, C.F. Müller Juristischer Verlag, Heidelberg.
- Csák Csilla – Nagy Zoltán (2005.): *Hitelezői érdekek érvényesítésének problémái a felszámolási eljárásban*. In: Miskolczi Bodnár Péter – Prugberger Tamás (szerk.): *Bérgarancia és a csőd-, felszámolási eljárás reformja*, Novotni Alapítvány, Miskolc.
- Kaposy Zsuzsa (2009): *Szabályozás és útkeresés*, Banking 2009/1. sz. www.bankarkepzo.hu
- Erdős Mihály – Mérő Katalin (2008): *A subprime válság és a pénzügyi szervezetek felügyelése*, Hitelintézeti Szemle, 2008/5. sz.
- Károlyi Géza – Prugberger Tamás (2005): *A magyar fizetéseképtelenségi jog hatályos szabályozásának kritikai értékelése a nyugat-európai rendszerek szabályozásának kritikai értékelése a nyugat-európai rendszerek tükrében*. In: Miskolczi Bodnár Péter – Prugberger Tamás (2005) Szerk.: *Bérgarancia és a csőd-, felszámolási eljárás reformja*, Novotni Alapítvány, Miskolc.
- Nagy Zoltán (2009): *A faktoring*, HVG-ORAC Kft., Budapest, 2009.
- Nagy Zoltán (2010): *A gazdasági válság hatása a pénzügyi intézmények és szolgáltatások szabályozására*, Publicationes Universitatis Miskolcensis, Sectio Juridica et Politica, Tomus XXVIII., Miskolc University Press, Miskolc, 2010.

Jogszabályok

2009. évi CLXII. törvény a fogyasztónak nyújtott hitelről

83/2010. (III.25.) Kormányrendelet a teljes hiteldíj mutató meghatározásáról

82/2010. (III.25.) Kormányrendelet a betéti kamat és az értékpapírok hozama számításáról és közzétételéről

361/2009. (XII.30.) Kormányrendelet a körültekintő lakossági hitelezés feltételéről és a hitelképesség vizsgálatáról

1996. évi CXII. törvény a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról

136/2009. (VI.24.) Kormányrendelet a krízishelyzetbe került személyek támogatásáról